

УДК 664.3:636.4

Куцуняк І. В., к.вет.н., доцент*Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій
ім. С. З. Гжицького*

ХІМІЧНИЙ СКЛАД ТА ФІЗИКО-ХІМІЧНІ ПОКАЗНИКІВ ЯКОСТІ ЖИРУ-СИРЦЮ КАБАНА ТА СВИНІ

У статті викладено хімічний склад жиру-сирцю кабана, його фізико-хімічні показники якості та порівняльна характеристика із такими ж показниками жиру-сирцю свині.

Тваринні жири є одним із основних джерел енергії в раціоні людини. В організмі людини та тварини жири беруть участь в обмінних процесах, підвищують адаптаційну здатність організму до умов зовнішнього середовища, є розчинниками та носіями жиророзчинних вітамінів та інших біологічно активних речовин.

Поліненасичені жирні кислоти: лінолева, ліноленова й арахідонова — належать до незамінних елементів харчування, оскільки в організмі вони не синтезуються і тому повинні поступати з їжею. Ці кислоти за своїми біологічними властивостями відносяться до життєво необхідних речовин із вітамінною активністю (вітамін F) [1]. Найважливіші біологічні властивості ненасичених кислот - це їх участь у таких високоактивних комплексах, як фосфоліпіди, ліпопротеїди та інші. Вони є необхідним елементом в утворенні клітинних мембран, сполучної тканини та ін.

Жир, з точки зору технології виготовлення м'ясної продукції, обумовлює високу калорійність м'яса: чим більше в м'ясі жиру, тим вища його калорійність. Проте надлишкова кількість жиру в м'ясі знижує засвоєння його організмом [2].

Мета досліджень. Метою наших досліджень було вивчення та порівняння хімічного складу підшкірного жиру-сирцю кабана і свині, а також визначення основних фізико-хімічних показників якості.

Матеріал та методика. Досліджуване м'ясо кабана і свині добувалось у Львівській, Тернопільській, Івано-Франківській та Закарпатській областях у встановлені чинним законодавством терміни полювання. Із добутих диких кабанів було сформовано відповідні групи за статевими та віковими ознаками. До груп дорослих тварин відносили самців і самок дворічного віку, а до груп молодняку – віком до одного року. Для порівняльної оцінки ми використовували м'ясо, одержане від забою свиней відповідної статі та віку.

Залежно від віку та статі для вивчення хімічного складу та фізико-хімічних показників жиру-сирцю кабана ми використали по 15 туш кожної групи тварин.

З метою порівняльної характеристики хімічного складу жиру-сирцю диких копитних та свійських тварин нами було проведено забій, обвалювання,

жилування та відбір проб жиру-сирцю з 30 м'ясо-туш свійських свиней (15 від забою самців та 15 від забою самок) і 15 туш від забою молодняку.

Фізико-хімічні показники якості жиру диких та свійських тварин визначали відповідно до ГОСТ 25292-82 «Жиры животные топленые. Правила и методики испытаний». [4] та за методикою, описаною Л. В. Антиповою та ін. [1].

Цифровий матеріал обробляли методом варіаційної статистики на персональному комп'ютері за програмою «Статистика» з використанням t-критерію Стьюдента [5].

Результати власних досліджень. У жировій тканині, отриманій від дорослого самця кабана? нами було відмічено ліпідів $87,43 \pm 1,65\%$, а від самця свійської свині – $92,37 \pm 1,71\%$, що на 4,94% більше ($P < 0,05$). Жир-сирець самки кабана містив $88,12 \pm 1,61\%$ ліпідів, що на 4,65% менше, ніж у шпику свині ($P < 0,05$).

Жир-сирець, отриманий від самця кабана, містив $6,33 \pm 0,51\%$ вологи, що перевищувало такий же показник у підшкірній жировій тканині самця свині на 1,82% ($P < 0,05$). Ще більше вологи нами було відмічено у підшкірній жировій тканині самки кабана – $6,51 \pm 0,71$, що на 2,19% більше, ніж містить жир-сирець самки свині ($P < 0,05$). Жирова тканина молодняку кабана містила на 1,97% більше вологи, ніж у шпику молодняку свині ($P < 0,05$).

Як зазначено у таблиці 1, підшкірна жирова тканина кабана характеризується значним розвитком строми. Найбільше строми нами було відмічено у шпику, отриманому від самця кабана – $6,24 \pm 1,01\%$, що на 3,12% більше, ніж у самця свині ($P < 0,05$). У шпику самки кабана було відмічено $5,37 \pm 0,69\%$ строми, а в шпику самки свині – $2,91 \pm 0,63\%$, що на 2,46% менше ($P < 0,02$).

Таблиця 1

Хімічний склад жиру-сирцю кабана і свині, %, $M \pm m$, $n=15$

Вид тварини	Ліпіди	Волога	Строма	Мінеральні речовини
Самець кабана	$87,43 \pm 1,65^*$	$6,33 \pm 0,51^*$	$6,24 \pm 1,01^*$	$0,65 \pm 0,09^*$
Самка кабана	$88,12 \pm 1,61^*$	$6,51 \pm 0,71^*$	$5,37 \pm 0,69^{**}$	$0,61 \pm 0,06^*$
Молодняк кабана	$86,71 \pm 1,54$	$7,11 \pm 0,62^*$	$6,18 \pm 0,51^*$	$1,11 \pm 0,11^*$
Самець свині	$92,37 \pm 1,71$	$4,51 \pm 0,41$	$3,12 \pm 0,71$	$0,41 \pm 0,06$
Самка свині	$92,77 \pm 1,43$	$4,32 \pm 0,61$	$2,91 \pm 0,63$	$0,43 \pm 0,05$
Молодняк свині	$90,23 \pm 1,47$	$5,14 \pm 0,65$	$4,63 \pm 0,45$	$0,81 \pm 0,07$

При дослідженні кількості мінеральних речовин у підшкірній клітковині кабана нами було встановлено, що найбільше мінеральних речовин було у шпику молодняку кабана – $1,11 \pm 0,11$, що на 0,3% більше ($P < 0,05$), ніж у молодняку свині. Велика кількість мінеральних речовин нами була встановлена у шпику самця кабана – $0,65 \pm 0,11$, що на 0,24% більше, ніж у підшкірній жировій тканині самця свині ($P < 0,05$).

Жир шпику від самця кабана мав температуру плавлення $37,4 \pm 1,1$, що перевищувало такий же показник у шпику, отриманому від свині на $3,2$ °C ($P < 0,05$). Відповідно нами була зафіксована температура застигання жиру від

самця кабана – $29,1 \pm 0,8$. Ця температура була вищою, ніж у жирі, отриманому від самця свині на $2,4 \text{ }^{\circ}\text{C}$ ($P < 0,05$).

Таблиця 2

Фізико-хімічні показники жиру кабана і свині $M \pm m$; $n=15$

Вид тварин	Температура плавлення, $^{\circ}\text{C}$	Температура застигання, $^{\circ}\text{C}$	Коефіцієнт рефракції	Йодне число	Перекисне число, %I	Кислотне число
Самець кабана	$37,4 \pm 1,1^*$	$29,1 \pm 0,8^*$	$1,4452 \pm 0,0026^*$	$45,7 \pm 0,8^*$	$0,051 \pm 0,006^*$	$1,55 \pm 0,08^*$
Самка кабана	$36,9 \pm 0,8^*$	$28,5 \pm 0,8^*$	$1,4456 \pm 0,0021^*$	$45,2 \pm 0,6^*$	$0,054 \pm 0,007^*$	$1,57 \pm 0,06^*$
Молодняк кабана	$37,1 \pm 0,9^*$	$29,4 \pm 1,1^*$	$1,4451 \pm 0,0025$	$45,4 \pm 0,5^*$	$0,055 \pm 0,007^*$	$1,54 \pm 0,07^*$
Самець свині	$34,2 \pm 0,8$	$26,7 \pm 0,6$	$1,4529 \pm 0,0021$	$48,1 \pm 0,7$	$0,031 \pm 0,005$	$1,31 \pm 0,07$
Самка свині	$34,5 \pm 0,7$	$26,1 \pm 0,5$	$1,4531 \pm 0,0027$	$47,6 \pm 0,9$	$0,033 \pm 0,006$	$1,33 \pm 0,09$
Молодняк свині	$34,6 \pm 0,5$	$26,3 \pm 0,7$	$1,4534 \pm 0,0022$	$47,4 \pm 0,7$	$0,032 \pm 0,008$	$1,35 \pm 0,05$

Температура плавлення жиру, отриманого від самки кабана, нами була зафіксована на рівні $36,9 \pm 0,8$, а температура плавлення жиру від самки свині становила $34,5 \pm 0,7$, що було на $2,4 \text{ }^{\circ}\text{C}$ менше ($P < 0,05$). Підшкірний жир молодняку кабана мав вищу температуру плавлення, ніж жир молодняку свині на $2,5$, а температуру застигання – на $3,1 \text{ }^{\circ}\text{C}$ ($P < 0,05$).

У жирі від самця кабана показник заломлення при температурі $40 \text{ }^{\circ}\text{C}$ становив $1,4452 \pm 0,0026$. Цей показник був нижчим, ніж у жирі, отриманому від самця свині, на $0,0077$ ($P < 0,05$). Показник заломлення жиру самки кабана нами був відмічений на рівні $1,4456 \pm 0,0021$ і був меншим на $0,0075$ ($P < 0,05$) від такого ж показника у жирі від самки свині.

Йодне число жиру, отриманого від самця кабана становило $45,7 \pm 0,8$ і було на $2,4$ менше ($P < 0,05$), ніж у жирі від самця свині. Із такою ж різницею відрізнялося йодне число жиру від самки кабана і самки свині, відповідно воно становило $45,2 \pm 0,6$ та $47,6 \pm 0,9$ ($P < 0,05$). У жирі, отриманому від молодняку кабана і свині, нами була відмічена дещо менша різниця. Так, йодне число жиру від молодняку кабана становило $45,4 \pm 0,5$, йодне число жиру від молодняку свині було на $2,0$ більше ($P < 0,05$).

Досліджуючи показники, які характеризують санітарний стан заготовленого жиру-сирцю, нами було встановлено, що перекисне число жиру, отриманого від самця кабана становило $0,051 \pm 0,006$, що перевищувало такий же показник у жирі від самця свині на $0,02$ ($P < 0,05$), а кислотне число перевищувало на $0,24$ ($P < 0,05$).

Перекисне число жиру від самки кабана нами було відмічене на рівні $0,054 \pm 0,007$, а в жирі від самки свині цей показник був нижчим на $0,021$ ($P < 0,05$). Кислотне число жиру, отриманого від самки кабана перевищувало показник у жирі від самки свині на $0,24$ ($P < 0,05$) і становило $1,57 \pm 0,06$ (табл. 2).

Висновки. Аналізуючи вищенаведені фізико-хімічні показники якості досліджуваних проб жиру кабана, слід зробити висновок, що всі проби жиру можна віднести відповідно до вимог ГОСТ 8285-74 «Жиры животные топленые пищевые. Технические условия». [3] та Правил передзабійного ветеринарного огляду тварин і ветеринарно-санітарної експертизи м'яса і м'ясних продуктів (2002) [6] до жиру вищого сорту із застереженням щодо подальшого терміну зберігання.

Література

1. Антипова Л. В., Глотова И. А., Рогов И. А. Методы исследования мяса и мясных продуктов. М.: Колос, 2001. – 571 с.
2. Ветеринарно-санітарна експертиза з основами технології і стандартизації продуктів тваринництва/ О. М. Якубчак, В. І. Хоменко, С. Д. Мельничук та ін.; За ред. О. М. Якубчак, В. І. Хоменка. – Київ, 2005. – 800 с.
3. ГОСТ 8285-74 Жиры животные топленые пищевые. Технические условия. Леонорм, - 12 с.
4. ГОСТ 25292-82 Жиры животные топленые. Правила и методики испытаний. Леонорм, - 11 с.
5. Лапач С. Н., Чубенко А. В., Бабич П. Н. Статистические методы в медико-биологических исследованиях с использованием Microsoft Excel. – К.: Марион, 2000. – 319 с.
6. Правила передзабійного ветеринарного огляду тварин і ветеринарно-санітарної експертизи м'яса і м'ясних продуктів. - Державний департамент ветеринарної медицини України. – 2002 – 67 с.

Summary

Kutcsunyak I.

COMPARATIVE CHARACTERISTIC OF CHEMICAL COMPOSITION AND PHYSICAL AND CHEMICAL DATA OF QUALITY OF FAT-RAW OF WILD BOAR AND HOME PIG

The article deals with the chemical composition of fat-raw of wild boar, him physical and chemical data of quality and comparative description with the same data of fat-raw of home pig.

Рецензент – д.с.-г.н., професор Цісарик О.Й.